

suposant que el mot va sofrir en la seva inicial la influència del germ. *HWAPJAN* 'fer-se malbé, tornar-se agre'; però l'obscuritat en la via de transmissió del mot deixa un marge d'incertitud, que pel que fa a l'encreuament admes, és considerable. □ 1.ª doc.: 5 fr. ant. *wape* [1223], *gape* [1228]; en castellà, mitjan S. XVII; en català, 1803, Belv.: «galan, bonic, bell, perfect --- elegans, pulcher».

En el *DECH* aporto alguns complements al llarg article del *DCEC*, articles a consultar directament. Especialment important és el llarg afegit a la nota 10, on se sospesa la possible connexió amb mots de l'Orient indoeuropeu. Cap d'aquestes quatre connexions no és convincent (en part ni són gaire versemblants) pel que fa a substituir l'etimologia de llatí vulgar a través d'un terme francès ajargonat, però almenys la 1.ª i 2.ª no és inversemblant que ajudessin al contacte germànic, tenint en compte que importants cossos de tropa de llengua itània i balto-eslava anaren arrossegats en les hordes d'Àtila i dels invasors úgrics (recordem 20 que els alans, sakas i sàrmates eren pobles iranís, i que hi ha ossetins en el Nord del Caucas i entre els antics cosacs); molts d'ells caigueren presoners dels francs, i bastants en degueren reenganxar després en les legions merovingies i carolingies o de les primeres 25 croades: el fr. *gouape* té tot l'aire d'un antic terme d'argot soldadesc carolingi creat per la semblança d'algun d'aqueixos mots eurasiàtics amb el llatí vulgar *VAPPA* i el germànic.

En la llengua de Mistral resten petjades del tipus 30 *WAPPA* en estrats cronològics diversos: «la lengo de Gien, que *gapis* en estang» («quí *croupit* en étang», *Calendau* XII, 21.7); «aquito veslàs, fort de maïsso, / li *gouapo* Marselhés» («forts en gueule, on voyait là les *lurons* Marseillais», id. VI, 18.7), «per uno *gouapo* 35 qu'es dubert / plago d'argènt es pas mourtalo» («pour un grivois déluré ---», *Nerto* I, 161).

Entre els costumistes de la Renaix.: «Pobra xicota, ella sí que pot ben dir que sí ha tingut l'home *guapo*, no li han mancat penes al seu costat», Em Vilanova 40 (*Pobrets y alegrets*, 99); «Ah! Si tingués un tros, una gota de propis, o menés almenys una *guapa* hisenda ---», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 17); «un jove fadrí d'uns vint anys, *guapo*, ben plantat ---», Bosch de la T. (*Lena*, 19); i en *Pilar Prim* de Noller en trobaríem tants casos. En l'ús oral ha continuat usant-se 45 pertot, almenys com a qualificatiu humà, estètic; i amb menys resistència quan és femení. Però sobretot al llarg dels Pirineus és robustament popular (sovint pronunciat amb *ó*) en tota mena d'accs. laudatòries, 50 poc en les estètiques, i aplicat més encara a coses que a persones; amb un màxim de freqüència a Cerdanya, no menys a l'alta que a la baixa («Fontanet és una prada molt *gópæ*», Er, 1959; Puigcerdà, 1921 i pertot) i davallant molt avall per les Valls del Segre i de la 55 Tet: «a les estalactites de Buli hi ha un musicat molt *guápo*», Gavarra (1957); «una grossa cova, *gópæ* com una església», «a la Caunya hi ha una cova que és *guápa* també», Conflent avall (Tuès, 1959).

Alt Aragó també sentit ampliat de salut i agilitat fí- 60

sica «¿qué tal estan *tôs*? son *guápos*?» 'estan bons?' (oït a Bielsa, però era un de fora la vall, no sé si decap a Jaca o Parzán), 1965. A Menorca té el sign. de 'polit, bell', però el més corrent és de 'bon home, bonadós, virtuós', i també s'usa molt en el sentit de 'bo, restablert d'una malaltia': «com està ta mare. —Està *guapa* ja», «És un atlot molt *guapo*, no fa mal an es pa», AFerrer Ginart (*Rond. de Menorca*, 220).

DERIV.: *Guapàs* (Lab. 1839); «una dona *guapassa*» d'ús general en el Princ. ('ben plantada, atraient i robusta'). *Guaperia*. *Guapesa* («bisarria, ànimo, resolució en los perills»), Lab. 1839. *Guapet* [Lab.; usadíssim]. *Guapetó* Pla Llobr. (*DAG.*). *Guapor*. *Guapot* també general: «la Rodon és grossa, però és *guapota*, molt fresca y té molt bons ulls», Noller (*Vilaniu*, 104). *Guapotxa*. *Enguapir* (no és viu).

CPT.: *Guapament* [«bizarramente, grandemente», Lab. 1839]: se sent força, si bé més fora de Bna., com a equivalent emfàtic de 'bé, hàbilment etc.'.

GUARA, 'ase gran destinat a cobrir les egües i les someres', del gòtic **WRANS* 'cavall pare, llavorer', cf. b.-al. ant. *wrêno*, neerl. mj. *wrêne*, a.-al. ant. *reinn(e)o* id., *guaranem* en St. Isidor, cf. b.-al. mj. i mod. *wrenschben* 'renillar'. □ 1.ª doc.: *kavallo guaran*, document de 1063.

En un doc. del *Cartulari* de Sant Cugat: «cum ipso kavallo ferrano --- ipso meo kavallo bağ --- ipso meo kavallo *guaran* et ipso kavallo sor ---» (n.º 634, vol. II, p. 300); «30 egües majors e un caval *guaran* e una mula», Miravet, «un rocí e una egua e un caval *guarà* e quatre àsens» a Osca, i ja en forma ling. aragonesa: «un mulet de un anyo e dos cavalos *guarayons* e xx egua<s> majotes» a Cantaveyla, tots tres docs. de l'any 1289 (*BABL* VI, 68, 63, 67). «Si lo cavall o *guaran*, tor, mardans o bocs o verres <d'>algú emprenyen les egües, vaques, ovelles, cabres o truges. d'altre, ço que d'aquests emprenyaments ix, és tot del senyor de les coses feminines», *CostTort*:¹ «vaques, 40 ovelles, / egües, someres, / molt grans raberes, / ab un mardà, / toro, *guarà*, / se companexen», JRoig (*Spill*, 8594); «la egua ab lo *guarà*: equam cum stallione», JnEsteve (*Li. Eleg.*, a. 1472, 4-1-b). *AlcM* cita encara exs. de *guarà* en el *Procés de les Olives*, i en les 45 *Flors de Medicina*; i d'un text («Obra vells», crec val. del S. xv): «a la donzella dau fadrí, / o home vell ab *guarà*, mi / estan bé ensemps» ('m'estan bé que vagin junts', 'trobo que escauen',² soldat pel collector com si fos un mot inexistent *guarami*, deixant-lo inexplicit). «Lo cavall deu ésser engendrat de *guarà* o stalló que sia bo e de bon pèl e que no haja malalties naturals», Manescalía del S. xv (B. N. P., 215, f.º 5).

El mot segueix en ús si fa no fa pertot; amb alguna deformació: val. «*guarà*: garañón» (Lamarca etc.), Benasc *guaran* («tinrem que matà isto *guaran* que ya yemol viejo», Ferraz, 66); *guaraño* que és la forma murciana (GaSoriano) s'estén fins al català del Pinós (Monòver, *AlcM*); *egguará* 'ase pare', que anota a Ferrera i a tots els pobles de Cardós i V. Ferrera (evidentment contaminat per *eggua* 'egua', 1932-4); *barà* a Sant Llo-